

BO‘LAJAK MUSIQA O‘QITUVCHILARINI KOMPONENTLAR YONDOSHUVI VOSITASIDA KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASH

Nabijonov Ravshanbek Obidjon o‘g‘li

Navoiy davlat pedagogika instituti “Musiq ta’limi” kafedrasida o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash, ularga qo‘yilgan malaka talablarini chuqur o‘rganish, kasbiy ijrochilik, nazariy ilmlarni o‘rganishdagi ustuvor yo‘nalishlarni puxta egallash, o‘quvchilarni o‘zbek musiqa tarixi bilan tanishtirish, ularni ushbu san‘at turiga bo‘lgan qiziqishlarini yanada orttirish, O‘zbekiston respublikasida bu borada olib borilayotgan islohotlar, ta’lim standartlariga mos ravishda DTS talablarini bajarish haqida bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: musiqa, ta’lim, pedagogika, malaka, talablar, kasbiy ijrochilik, musiqiy-nazariy bilimlar, islohot, o‘qitish, tizim, kuy, qo‘shiq.

Аннотация: В данной статье рассматривается подготовка будущих учителей музыки к профессиональной деятельности, углубленное изучение квалификационных требований к ним, профессиональной деятельности, освоение приоритетных направлений в изучении теоретических наук, студентов с историей внедрения узбекской музыки, дальнейшее повышение их интереса к этому виду искусства, реформы, проводимые в этом направлении в Республике Узбекистан, выполнение требований ДТС в соответствии с образовательными стандартами.

Ключевые слова: музыка, образование, педагогика, навыки, требования, профессиональная деятельность, мюзикл. теоретические знания, реформа, учение, система, мелодия, песня.

Abstract: In this article, the preparation of future music teachers for professional activities, in-depth study of the qualification requirements for them, professional performance, mastering the priority directions in the study of theoretical sciences, students with the history of Uzbek music introduction, further increasing their interest in this art form, the reforms carried out in this regard in the Republic of Uzbekistan, fulfilling the requirements of DTS in accordance with educational standards.

Key words: music, education, pedagogy, skills, requirements, professional performance, musical theoretical knowledge, reform, teaching, system, tune, song

Kirish: Musiq ta’limi inson musiqiy bilish faoliyatining eng murakkab turlaridan biri bo‘lib, individual ruhiy rivojlanishni va musiqiy bilimlarni o‘zlashtirishni maqsad qilib oladi. Musiq ta’limi jarayoni bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarining yuqori tayyorgarlikka ega bo‘lgan professor-o‘qituvchi rahbarligida orttiriladigan bilim, ko‘nikma va malakaviy kompetentsiyalarni egallashiga, shuningdek, ularni kasbiy (ijodiy) iste’dodlarini namoyon etishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, musiqiy ta’lim fikrlash va ijodiy faoliyatni rivojlantirishga, o‘zbek xalq qo‘shiqlarining mazmun-mohiyatini chuqur anglashga e’tibor qaratishi lozim. Ushbu jarayon nafaqat o‘qituvchilar, balki o‘quvchilar uchun ham musiqiy madaniyatni rivojlantirish, ijodkorlikni oshirish va o‘zaro aloqalarni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Musiq ta’limi orqali o‘quvchilar o‘zlariga xos musiqiy ovoz va ifoda tarzlarini rivojlantiradilar, bu esa ularning kelajakdagi professional faoliyatlarida muhim rol o‘ynaydi.

Musiq ta’limining mazmuni, maqsad va vazifalari davrlar o‘tishi bilan boy tajribalar to‘plagan holda takomillashmoqda. Bugungi kunda inson faoliyatining asosiy yo‘nalishlari, belgilangan maqsadlarni to‘liq amalga oshirish imkonini beruvchi yaxlit tizimga, ya’ni modullik tizimga asoslangan o‘qitish metodikasi va texnologiyalarini o‘z ichiga olgan holda

rivojlanmoqda. Musiqa ta'limi sohasida so'nggi yillarda musiqani o'qitish faoliyatlarini takomillashtirish masalalariga jiddiy e'tibor qaratilgan. Bu jarayon, o'qitishning zamonaviy usullari va innovatsion yondashuvlaridan foydalangan holda, talabalarni musiqiy bilimlar va ko'nikmalar bilan ta'minlashni maqsad qiladi. O'qitish jarayonida modullik tizimi, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olish, musiqiy ijrochilik, nazariy bilimlar va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Bu usul, o'quvchilarni faol ishtirok etishga, musiqiy tajribalarni o'rganishga va o'z ijodkorlik qobiliyatlarini namoyon etishga imkon yaratadi.

O'zbekiston ijtimoiy hayotida, jumladan, oliy ta'lim tizimida XXI asrning ikkinchi o'n yilligida katta o'zgarishlar yuz berdi. Musiqa ta'limi tizimi bilan bir qatorda, pedagogika sohasining bakalavriat ta'lim tizimida vokal xonandaligi, sholg'u ijroshiligi kabi yo'nalishlarida kadrlar tayyorlash yo'lga qo'yildi. Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlarda 2020-2021 o'quv yilidan boshlab pedagogika institutlari soni oshdi. Bu o'zgarishlar, ta'lim sifatini yaxshilash va musiqa o'qituvchisi kasbini egallashga qiziqishni oshirish maqsadida amalga oshirildi. Shuningdek, ko'pgina nodavlat oliy ta'lim muassasalarida musiqa o'qituvchilari tayyorlash bo'yicha dasturlar yaratildi va bu tizimni takomillashtirish bo'yicha samarali ishlar olib borildi. Bu jarayonlar, nafaqat akademik bilimlar, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'z ichiga olgan holda, bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy talablar darajasida tayyorlashga qaratilgan. Shunday qilib, musiqa ta'limi sohasidagi o'zgarishlar, yosh avlodni musiqiy bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlash, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, mamlakatimizning madaniy hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha shora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4884-sonli qarori ijrosi yuzasidan, soha vakillari, tajribali professor-o'qituvchilar va metodistlar tomonidan "Maktabgacha, umumiy o'rta, professional va oliy ta'lim tizimlarida musiqa ta'limining uzviylikni ta'minlash kontseptsiyasi" tayyorlandi. Ushbu kontseptsiya, musiqa ta'limining barcha bosqichlarida uzviylikni ta'minlashga, ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga va o'quvchilarni musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Kontseptsiyada maktabgacha ta'limdan tortib, oliy ta'limgacha bo'lgan jarayonlarni bir-biriga bog'lash, o'quvchilarning musiqiy faoliyatini izchil ravishda rivojlantirishga yordam berish maqsad qilingan. Bu tashabbus, musiqa ta'limi sohasidagi o'zaro aloqalarni mustahkamlash va ta'lim sifatini yaxshilash, shuningdek, yosh avlodni zamonaviy musiqiy madaniyatga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Kontseptsiya orqali musiqa ta'limida integratsiyalashgan yondashuvni amalga oshirish, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirish va ularni professionallik darajasida tayyorlashga erishish ko'zda tutilgan. Ushbu kontseptsiya o'z mazmuni va mohiyatidan kelib chiqqan holda, har bir ta'lim sohasi va fanlar bo'yicha davlat ta'lim standarti, malaka talabalari va dasturlarni ishlab chiqishda yo'l ko'rsatuvchi strategik uzviy hujjat sifatida belgilandi. Bu kontseptsiya, musiqa ta'limini tizimli ravishda rivojlantirishga xizmat qilib, o'quv dasturlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirishga yordam beradi. Shuningdek, u, ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olish, ularni musiqiy bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlashni maqsad qilib oladi. Kontseptsiya yordamida, musiqa ta'limining uzluksizligini ta'minlash va yosh avlodni musiqiy madaniyatga tayyorlash jarayonlari samarali tashkil etilishi rejalashtirilmoqda. Unga binoan, musiqa fani bo'yicha O'zbekiston Respublikasi "Uzluksiz ta'lim dasturlari" majmuasini tayyorlashning maqsad va vazifalari belgilandi. Bu dasturlar, ta'lim jarayonida o'quvchilarning musiqiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, ularni ijodiy fikrlashga rag'batlantirishni maqsad qiladi.

O'quv va fan dasturlarini takomillashtirish jarayonida xalqaro tajribalar, jumladan, Angliya, Bolgariya, Rossiya, Janubiy Koreya, Yaponiya va Finlyandiya tajribasi o'rganildi. Ushbu mamlakatlarning ta'lim tizimlari, musiqani o'qitish metodologiyalari va innovatsion yondashuvlari, O'zbekistondagi musiqa ta'limini yanada samarali va zamonaviy qilishga yordam berishi kutilmoqda. Bu tajribalarni qo'llash, o'quvchilarni musiqiy madaniyatga tayyorlashda va ularning ijodiy qobiliyatlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Asosiy qism: Professional ta'lim dasturlari YuNESKO tashkiloti tomonidan qabul qilingan Ta'limning xalqaro standart tasniflagichi (MSKO) darajalari bilan uyg'unlashgan holda tasdiqlandi. Ushbu hujjatda 8 ta malaka darajasiga mos ravishda quyidagi asosiy komponentlar belgilandi:

1. Bilimlar: O'quvchilarga zarur nazariy bilimlarni berish, bu ularning musiqiy sohada chuqur tushuncha hosil qilishlariga yordam beradi.

2. Mahorat va ko'nikmalar: Musiqiy ijrochilik, vokal va nazariy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan amaliy mashg'ulotlar.

3. Kompetensiyalar: O'quvchilarning musiqiy faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarni shakllantirish.

4. Malakaning mos darajasiga erishish yo'llari: Har bir malaka darajasiga erishish uchun zarur bo'lgan o'qish, amaliyot va tajribalar ko'rsatilgan.

Ushbu dasturlar, musiqa ta'limi sohasida global standartlarga mos keladigan malakali kadrlar tayyorlashga qaratilgan. Shuningdek, ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va professional faoliyatda muvaffaqiyat qozonishlari uchun zarur sharoitlar yaratadi. Bu yondashuv, o'quvchilarga musiqiy bilimlar va ko'nikmalarni mustahkamlashda, shuningdek, ularning kasbiy o'sishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bunda asosiy maqsad bo'lajak musiqa o'qituvchilarining musiqiy qobiliyatini shakllantirish, o'stirish va rivojlantirishdir. Shuningdek, ularning ruhan, ma'naviy va ma'rifiy xislatlarini tarbiyalash uchun malakali mutaxassis kadr sifatida zarur bilim, ko'nikma va malaka kompetensiyalari bilan ta'minlashga qaratilgan. Ushbu jarayon, maqsadli va belgilangan tizim asosida o'tkazilib, o'quvchilarning musiqa sohasidagi professional faoliyatlari uchun zaruriy tayyorgarlikni ta'minlaydi. Bu, nafaqat musiqiy ijodkorlikni rivojlantirish, balki yosh avlodni milliy madaniyatimizga, musiqiy an'analarga va zamonaviy musiqaga mos ravishda tayyorlashda ham muhim ahamiyatga ega. Natijada, bo'lajak musiqa o'qituvchilari, o'z faoliyatlarida yuqori sifatli ta'lim berish imkoniyatiga ega bo'lib, o'quvchilarini musiqiy madaniyatga yanada chuqurroq jalb etish va ularning ijodiy salohiyatlarini oshirishda muvaffaqiyat qozonadilar.

O'zbek qo'shiqlari vositasida ta'lim berish, yoshlarga musiqa bilimlarini berish, ularda ko'nikma, malaka va pedagogik kasbiy kompetensiyalarni hosil qilishda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayon, o'quvchilarning yangi ijodiy qobiliyatlarini oshirishga, shuningdek, o'z ustida muntazam ishlashga undashga qodir bo'lgan ijodiy mantiqiy tafakkurni tarbiyalaydi. O'zbek xalq qo'shiqlari, nafaqat musiqiy madaniyatimizni aks ettiradi, balki o'quvchilarda estetik his-tuyg'ularni rivojlantirish, musiqiy tafakkurlarini kengaytirish va ularni o'z ijodkorlik salohiyatlarini namoyon etishga rag'batlantiradi. Bu usul, musiqiy ta'limni yanada boyitadi va o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada, o'zbek qo'shiqlaridan foydalanish, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi, yosh avlodni milliy musiqiy an'analardan tanishtirib, ularning musiqiy madaniyatga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Musiqa ta'limi bakalavriat ta'lim yo'nalishining kasbiy faoliyat turlari sifatida pedagogik, ilmiy-tadqiqot, ma'naviy-ma'rifiy, tashkiliy boshqaruv va ishlab chiqarish faoliyatlari belgilandi. Ta'lim yo'nalishi bo'yicha o'quv rejasi bloklar va fanlarga ajratilgan umumiy soat foizlari tahlil

qilindi. Natijada, o'quv rejada keltirilgan fanlar, bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qilishi zarurligini ko'rsatdi. 2020-2021 o'quv yili uchun ishlab chiqilgan o'quv rejada keltirilgan fanlar, aynan o'zbek milliy xususiyatlarini inobatga olgan holda qayta ishlab chiqilishi lozim. Bu yondashuv, o'quvchilarning o'z milliy musiqiy merosini chuqurroq anglashlari va o'z ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishlariga yordam beradi. O'zbek milliy xususiyatlari bilan bog'liq fanlar, o'quvchilarda musiqiy ma'naviyatni oshirish, ularning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlash va madaniy merosimizni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga ahamiyat berilar ekan, "XXI asr vabosi" deb nomlangan va butun dunyoga katta xavf solayotgan ommaviy madaniyat muammosi ham e'tibordan chetda qolmasligi zarur. Ommaviy madaniyat, ko'pincha, milliy qadriyatlar, an'analar va san'atni mayda-mayda qilib to'g'rilab, o'ziga xosligi va chuqurligini yo'qotib, yoshlarni bu qadriyatlardan uzoqlashtirishga olib keladi. Bu holat, yosh avlodni o'z milliy madaniyatiga nisbatan befarq qilishga, ijodiy fikrlash va estetik tafakkurni susaytirishga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida milliy musiqiy merosimizni chuqur o'rganishga va uni yosh avlodga yetkazishga alohida e'tibor qaratish muhimdir. Ushbu yondashuv, o'quvchilarning musiqiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish bilan birga, ularni o'z madaniyatiga, urf-odatlariga va tarixiy merosiga hurmat bilan qarashga rag'batlantiradi. Natijada, bo'lajak musiqa o'qituvchilari, o'z shogirdlarini haqiqiy san'at va madaniyat asosida tarbiyalashga tayyor bo'lishadi.

Ta'lim tizimida talaba yoshlarni o'zbek xalq qo'shiqchilik ijodi asosida tarbiyalashda ta'lim va tarbiyaning birligiga erishish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonning muvaffaqiyati, quyidagi pedagogik shart-sharoitlar orqali amalga oshirilishi mumkin:

1. Musiqiy materiallarning tanlovi: O'zbek xalq qo'shiqlarining mazmuni va an'analarini o'z ichiga oluvchi, talabalarning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos keladigan materiallarni tanlash.

2. Ijodiy faoliyatni rag'batlantirish: Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan faoliyatlarni tashkil etish, ularni qo'shiq yozish, ijro etish va musiqiy tadbirlarda ishtirok etishga undash.

3. Milliy qadriyatlar va an'analarni o'rgatish: O'zbek xalq musiqasining tarixi, madaniyati va ahamiyatini o'rganish orqali talabalarga milliy qadriyatlarni singdirish.

4. O'quv muhitining qulayligi: Ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish uchun qulay va ijodiy muhit yaratish, shuningdek, talabalar o'rtasida hamkorlik va muloqotni rag'batlantirish.

5. Pedagogik ko'nikmalar: O'qituvchilarning musiqa ta'limi sohasidagi malakalarini oshirish, o'quv jarayonida zamonaviy metodlar va texnologiyalardan foydalanish.

6. Natijalarni baholash: Talabalarning musiqa qobiliyatlari va bilimlarini baholashda sifatli va adolatli mezonlardan foydalanish, ularni o'zlashtirish jarayonida rivojlanishlarini kuzatish. Ushbu shart-sharoitlar, talaba yoshlarni o'zbek xalq qo'shiqchilik ijodi asosida muvaffaqiyatli tarbiyalashga yordam beradi va ularning musiqiy madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbek xalq qo'shiqchilik ijodiyoti tarbiyasida ta'lim bilan tarbiyani muvozanatli ravishda olib borish, ta'limning ilmiy, ongli, ko'rgazmali, tushunarli va o'zlashtirilgan bilimlarni mustahkam bo'lishi kabi tamoyillarga amal qilish zarur. Shuning uchun ham, musiqa fanlarini o'qitishda o'qituvchi o'z oldiga talabalarni musiqiy estetik madaniyatlarini takomillashtirishni maqsad qilib qo'ysa, quyidagi asosiy ko'rsatkichlarga erishish mumkin:

- Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: Talabalarda musiqa yaratish, ijro etish va o'z qo'shiqlarini yozishga qaratilgan faoliyatlarni rag'batlantirish.

- Estetik hissiyotlarni oshirish: Talabalarda musiqa san'atining go'zalligini anglash, musiqiy asarlarni tinglash va baholash ko'nikmalarini shakllantirish.

- Milliy madaniyatga hurmat: O'zbek xalq qo'shiqlarini o'rganish orqali milliy madaniyatga bo'lgan qiziqish va hurmatni oshirish.

- Ta'lim jarayonining ko'rgazmaliligi: O'qitishda ko'rgazmali materiallar va interaktiv metodlardan foydalanish, talabalarining qiziqishini oshirish.

- Ko'nikmalarni mustahkamlash: O'qitish jarayonida talabalarga turli xil musiqiy vazifalar berish, ularni ijro etish va baholash orqali ko'nikmalarini mustahkamlash.

- Musiqiy va pedagogik bilimlarni birlashtirish: Talabalarga musiqiy nazariyani o'rgatish bilan birga, ularning pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirish, bu orqali kelajakda o'z o'quvchilariga sifatli ta'lim berishga tayyorlash.

Ushbu ko'rsatkichlar orqali talabalarining musiqiy estetik madaniyatlari takomillashtiriladi va ularning o'z xalqining boy musiqiy merosini qadrlashlari ta'minlanadi. O'zbek milliy qo'shiqchilik san'ati hamda uni o'qitish, ta'limiy va tarbiyaviy jihatlari haqida gap ketar ekan, talaba-yoshlarda eng avvalo sog'lom didni shakllantirib borish e'tiborda bo'lishi kerak. Sog'lom did, o'z navbatida, yoshlarning musiqiy ta'lim jarayonida estetik hissiyotlarini rivojlantirish, milliy musiqaga bo'lgan qiziqishlarini oshirish va ijodiy salohiyatlarini namoyon etishga yordam beradi.

Yoshlarga san'at asarlarining estetik mohiyatini singdirish, ularning estetik sezgilari va badiiy tushunchalarini rivojlantirishda muhimdir. Bu jarayonda musiqa ta'limi, nafaqat musiqiy ko'nikmalarni o'rgatish, balki talabalarda san'atga bo'lgan qiziqishni oshirish, ijodiy fikrlashni rivojlantirish va madaniy merosimizga hurmatni oshirishga xizmat qiladi. Musiqa ta'limi orqali talabalarga badiiy didni shakllantirish, ularni musiqiy asarlarni tushunish va baholash ko'nikmalarini berish, shuningdek, san'atning turli turlari o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatish zarur. Bu yondashuv, yoshlarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga, san'atning estetik qiymatini anglashga va kelajakda o'z shogirdlariga sifatli ta'lim berishga tayyorlashga imkon yaratadi. O'zbek xalq qo'shiqlari, talabalarga nafaqat musiqiy bilimlar va ko'nikmalarni berishda, balki ularning estetik didini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun musiqa o'qituvchilariga ushbu jarayonda eng ma'suliyatli vazifa yuklanadi. Ular:

- **Musiqiy nazariy bilimlarni o'rgatish:** O'zbek xalq qo'shiqlarining musiqiy tuzilishi, melodiya va ritmlarini o'rganish orqali talabalarga nazariy bilimlarni puxta o'zlashtirishda yordam berish.
- **Ijodiy va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish:** Talabalarga qo'shiqlarni ijro etish, ularni o'ziga xos uslubda ifodalash imkoniyatini berish, shu orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.
- **Madaniy merosga hurmatni oshirish:** O'zbek xalq qo'shiqlarining madaniy va tarixiy ahamiyatini tushuntirish orqali talabalarida milliy qadriyatlarga bo'lgan hurmatni shakllantirish.
- **O'zaro muloqotni rivojlantirish:** Talabalar o'rtasida musiqiy bahs-munozaralar tashkil etish, bu orqali ularning fikrlash va ijodiy yondashuvlarini oshirish.
- **Yoshlarni rag'batlantirish:** Talabalarga musiqiy ijodda o'z shaxsiy ifodalarini topishga yordam berish va ularni yangi g'oyalar bilan rag'batlantirish.

Xalqimizning ma'naviy kamolotida san'atlarning har birining o'ziga xos o'rni bor. Qo'shiqchilik san'ati bu jarayonda alohida ahamiyat kasb etadi. U nafaqat xalqning tarixiy tajribasini aks ettiradi, balki undagi ezgu g'oyalarni, urf-odatlarini va qadriyatlarni avloddan

avlodga yetkazishda muhim vosita hisoblanadi. Qo'shiqchilik san'ati orqali xalqimizning hissiyotlari, orzulari va ma'naviy talablari ifodalanadi. Bu san'at turi, shuningdek, yosh avlodga milliy madaniyatimizni tanitishda va ular orasida musiqiy estetik didni shakllantirishda juda katta rol o'ynaydi. Musiqiy ijro orqali talabalar o'z o'zligini anglash, ijodiy fikrlash va musiqiy g'oyalarni yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ijodiy faoliyatni tashkil qilishda bo'lajak musiqa o'qituvchisining vazifasi o'zbek xalq qo'shiqlari ustida muntazam va mustaqil ishlashni qo'llab-quvvatlashdir. Bu, talabalar uchun o'z musiqiy salohiyatlarini rivojlantirish va ijodiy fikrlashlarini kuchaytirish imkoniyatini yaratadi. Shuning uchun, talabalarning ichki kuchlarini uyg'otuvchi va ularga qoniqish olib keladigan ijodiy musiqa ijroshiligini tashkil qilish juda muhim. Bu jarayon quyidagi jihatlarni o'z ichiga olishi kerak:

- Muntazam mashg'ulotlar: Talabalar o'zbek xalq qo'shiqlarini muntazam ravishda o'rganishlari, ijro etishlari va buning natijasida musiqiy tajribalarini oshirishlari lozim.

- Ijodiy erkinlik: Talabalarga o'z ijodiy g'oyalarni amalga oshirishda erkinlik berish, bu orqali ularning ijodiy potensialini ochish va rivojlantirish.

- Guruh bo'lib ishlash: Talabalarni guruhlar ichida ishlashga jalb etish, bu orqali bir-biridan o'rganish va musiqiy ijodiy muhitni yaratish.

- O'zaro fikr almashish: Talabalarning ijro etgan qo'shiqlari haqida fikr almashish, muhokama qilish va konstruktiv tanqid qilish, bu orqali o'zlarini yanada takomillashtirish.

- Natijalarni namoyish qilish: O'quvchilar o'z ijodlarini keng auditoriyaga taqdim etish imkoniyatlariga ega bo'lishlari, bu orqali motivatsiyalarini oshirish va o'z iste'dodlarini namoyish etish.

Ushbu jihatlarni, bo'lajak musiqa o'qituvchilarining o'z faoliyatlarida ijodiy yondashuvni rivojlantirishlariga yordam beradi va ularni mustaqil musiqiy ijrochilar sifatida shakllanishlariga xizmat qiladi. Oliy ta'lim muassasalari pedagogika sohasi musiqa ta'lim yo'nalishlarida auditoriya mashg'ulotlarini tashkil etish samaradorligini oshirishda eng qulay vositalarni izlab topish va innovatsiyalar kiritishga harakat qilish tavsiya etiladi. Kasbiy-pedagogik ishlarni tashkil etishda asosiy e'tibor talaba shaxsining kasbiy tayyorgarligiga qaratilishi zarur. Talabalarni kasbiy jihatdan tarbiyalash jarayonida xalq pedagogikasi asoslariga tayanish, shuningdek, sharq mutaffakkirlarining dono fikr-mulohazalaridan va jahon umuminsoniy qadriyatlaridan foydalanish juda muhimdir. Auditoriya mashg'ulotlari jarayonida musiqiy-nazariy bilimlar mazmunini tizimli va majmuali tatbiq etish zarur. Qo'shiqni kuyini o'rgatish jarayoni birinchi navbatda qo'shiq matni yodlangandan so'ng boshlanadi. Bu jarayon, talabalar va o'qituvchilar uchun diqqat va e'tibor talab etadi. Kuyni o'rgatishdan avval, uni biron musiqa asbobida ijro etish yoki qo'shiqning birinchi bandini aytish, talabalar uchun muhimdir, chunki bu ularga o'rganilayotgan qo'shiq haqida to'liq taassurot olish imkonini beradi. Shubhasiz, talabalar oldiga qo'shiqning notasi keltirilishi va shol'g'u asboblarida ijro etilishida, bo'lajak musiqa o'qituvchilarining ansambl sifatida kuylashi juda muhimdir. Bu yondashuv, talabalar uchun o'zbek xalq qo'shiqchilik san'atini chuqur o'rganishga va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Natijada, talabalar o'zlarining kasbiy tayyorgarliklarini takomillashtirishga xizmat qiladigan badiiy tajribalar va ko'nikmalarni orttiradilar. Ushbu jarayon, musiqa ta'limining sifatini oshirishga, shuningdek, xalq musiqasining estetik va madaniy qadriyatlarini saqlashga hissa qo'shadi.

O'qituvchi, talabalarning qo'shiqni uyda takrorlamasligini uqtirish orqali xatolarga yo'l qo'ymaslikka harakat qilishi kerak. Buning sababi, kuyni ritmik tomondan murakkabligi, o'rganishda qiyinchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Talabalar uchun ushbu murakkabliklarni bartaraf etish, ya'ni ovoz sakramalarini to'g'ri ijro etish va ritmni yaxshi tushunish orqali musiqiy ijro sifatini oshirishga yordam beradi. Shu sababli, o'qituvchi talabalarga mukammal va

to'g'ri ijro etishni o'rgatishda sabr-toqat va qat'iyatlilik bilan yondashishi lozim. Bu jarayon, ularning kasbiy tayyorgarliklarini va musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

So'ngi yillarda milliy musiqiy boyliklarni tiklash, to'plash va nashr qilish borasida ko'plab ishlar amalga oshirildi. Ta'lim-tarbiya maqsadlarida foydalanishning ilmiy pedagogik asoslarini o'rganish bo'yicha ham muhim tadbirlar o'tkazilmoqda. Biroq, bu sohada qilinayotgan ishlar hali ham kengayishi zarur. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoevning shaxsiy tashabbusi bilan milliy musiqa xazinasini saqlab qolish va rivojlantirishga qaratilgan sa'y-harakatlar yanada kuchaygan. Xalq musiqa ijodiyoti ta'lim tizimida, ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida musiqa ta'limi yo'nalishlarida kuchli tarbiyaviy ta'sirga ega. Dars va darsdan tashqari turli madaniy-ommaviy tadbirlar, badiiy havaskorlik to'garaklari va ko'rik-tanlovlarga tayyorgarlikni kuchaytirish ta'lim mazmunini boyitadi va milliy negizini mustahkamlashga yordam beradi. Oliy ta'lim tizimida auditoriyadan tashqari musiqiy mashg'ulotlarni tashkil etishda quyidagi pedagogik talab va mezonlarga asoslanish ijobiy natijalarga erishishga imkon yaratadi:

1. **Ta'limning integratsiyasi:** Musiqa ta'limi va boshqa fanlar o'rtasida integratsiyalashgan yondashuvni amalga oshirish, bu orqali talabalar keng bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishadi.
2. **Ijodiy faoliyat:** Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlarni o'tkazish, bu orqali ularda mustaqil fikrlash va yaratuvchanlikni rivojlantirish.
3. **Badiiy-estetik tarbiya:** Musiqa va san'atning badiiy-estetik jihatlarini talabalarga etkazish, ularni milliy va umumbashariy qadriyatlarga mos ravishda tarbiyalash.
4. **Jamoaviy ish:** Talabalarni guruhlarda ishlashga, jamoa bo'lib musiqiy asarlarni ijro etishga o'rgatish, bu esa ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi.
5. **Ijtimoiy faoliyat:** Madaniy-ommaviy tadbirlarda faol ishtirok etish, bu orqali talabalar o'z bilim va ko'nikmalarini amaliyotda sinovdan o'tkazish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Bu mezonlar asosida ishlash, nafaqat talabalarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga, balki ularning umumiy tarbiyasi va ma'naviy kamolotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa. O'zbek xalq musiqa ijodining bosh maqsadi talaba-yoshlarni bo'sh vaqtlarini maqsadli tashkil etishdan ko'ra, ularning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, kasbga qiziqishini oshirish va mehr uyg'otishdan iborat. Shuningdek, yosh avlodni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda xalqimizning boy milliy va tarixiy an'analariga, urf-odatlariga va umumbashariy qadriyatlarga asoslangan samarali pedagogik shakl va vositalarni ishlab chiqish va amalga oshirish muhimdir. Bular orqali bo'lajak musiqa o'qituvchilarining professional tayyorgarligini yanada mustahkamlash, ularni milliy musiqiy ruhda tarbiyalash va shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga erishiladi. Natijada, talaba-yoshlar nafaqat o'z kasblarida muvaffaqiyatli bo'lishadi, balki milliy madaniyatimizni asrab-avaylash va rivojlantirishda faol ishtirok etadilar. ularni amalga oshirish uchun quyidagi asosiy vazifalarni belgilash zarur:

- Aqliy va axloqiy rivojlanish: Talabalar uchun aqliy, axloqiy va musiqiy rivojlanish imkoniyatlarini yaratish, shaxsning ichki potentsialini ochishga yordam berish.
- Erkin fikrlovchi shaxslar tarbiyasi: O'quvchilarda erkin fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish.
- Iste'dod va qobiliyatlarni rivojlantirish: Talabalarning iste'dod va qobiliyatlarini aniqlash va ularni rivojlantirish uchun sharoitlar yaratish.
- Musiqiy ta'limning samaradorligini oshirish: Musiqiy ta'limda innovatsion metodlardan foydalanib, ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish.

- Milliy qadriyatlarni o'rgatish: O'zbekistonning boy madaniy merosini, urf-odatlari va qadriyatlarini yosh avlodga etkazish.

- Ijodiy imkoniyatlar yaratish: Talabalarga ijodiy faoliyat olib borish, yangi g'oyalar ishlab chiqish va o'zlarini namoyon etish imkoniyatlarini taqdim etish.

Ushbu vazifalar orqali talabalarining shaxs sifatida rivojlanishi va kasbiy tayyorgarliklarini takomillashtirish maqsadlariga erishish mumkin.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni O'RQ-637-son. 23.09.2020 (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son; Qonunshilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son, 12.10.2021 y., 03/21/721/0952-son).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 28 noyabrdagi PQ-4038-son qarori bilan O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontseptsiyasi. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 30.11.2018 y., 07/18/4038/2243-son, 11.12.2019 y., 06/19/5892/4134-son; 28.09.2020 y., 06/20/6075/1330-son.
3. O'zbekiston Respublikasi Milliy malakalar ramkasi "O'zbekiston Respublikasida kasbiy malakalar, bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish milliy tizimi faoliyatini tashkil etish shoralari to'g'risida"gi 2020 yil 15 maydagi 287-sonli qarori
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish shora-tadbirlari to'g'risida" 2020 yil 26 maydagi PF-6000- son Farmoni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 27.05.2020 y., 06/20/6000/0673- son. Mannopov S. O'zbek musiqasi madaniyati va san'ati tarixiga bir nazar. Farg'ona. 2006.
5. Mustafoev Sh. Globallashuv sharoitida talabalarni g'oyaviy-estetik tarbiyalash texnologiyasi (Badiiy to'garaklar faoliyati misolida). Dissertatsiya. 2018.
6. Panjiyev Q.B. O'zbek xalq qo'shiqchilik ijodiyoti. O'quv qo'llanma. T.: 2021.